

Motion till riksdagen 2011/12:Fi230

av **Göran Montan (M)**

Högfrekvenshandel

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheterna att se över högfrekvenshandelns effekter.

Motivering

På senare tid har diskussioner om högfrekvenshandelns drastiskt kurspåverkande effekter förekommit i den allmänna debatten. Statsråd, bankdirektörer och finansmän har alla uttryckt oro för högfrekvenshandelns samhälleliga effekter. Även om Finansdepartementet har öppnat upp för en översyn är den framtida problempotentialen så pass alarmerande att en mer grundlig analys borde göras redan nu.

Vad är då högfrekvenshandel? Jo, det är ett sätt att utnyttja sofistikerad teknik för att göra automatiserade transaktioner på en börs. Mikroskopiska kursskillnader i vissa aktier utnyttjas blixtnabbt och vinsten uppstår genom enorma affärsvolymmer. Det är därför inte ovanligt att en aktie kan få en kursförändring på över 10 000 gånger på en handelsdag. Affärsformen kallas även för ”robothandel” eller ”höghastighetshandel”.

Högfrekvenshandel av värdepapper (HFT, ”high frequency trading”) skiljer sig även från traditionell kapitalförvaltning på flera sätt:

1. HFT handlar enbart om kvantitet. Avancerade datoralgoritmer beslutar automatiskt om lämpliga investeringsstrategier och verkställer dessa omedelbart.
2. HFT-aktörer besitter aldrig några innehav vid handelsdagens slut. Tvärtom, de innehav (eller ”positioner” som det heter i branschen) som HFT-aktören tar är aldrig långvariga. Inte sällan handlar innehaven om sekunder eller minuter. Under handelsdagen kan en HFT-aktör således ta tusentals positioner och det är denna enorma affärsvolym som genererar vinsterna.

Fel! Okänt namn på

3. HFT-aktörens tekniska utrustning och mjukvara är i regel extremt skräddarsydd för den enskilda aktören och av konkurrensskäl tillika hemlig. Detta tillsammans med den enorma affärsvolymen gör det därför mycket svårt för en övervakande myndighet att få en klar och tydlig överblick av verksamheten och affärshändelserna.
4. Eftersom verksamheten är synnerligen teknikintensiv krävs ingen stor personalstyrka. Detta förenklar allokering av företag till skatteparadis eller länder med för dem fördelaktiga skatte- och verksamhetsvillkor.
5. Eftersom verksamheten är helt automatiserad kan handeln ha stor kurspåverkan. Många av de stora kurssvängningar som drabbat världens börser tillskrivs just HFT-aktörerna.

Med hjälp av kraftfulla datorer tillsammans med extremt snabba och fysiskt korta uppkopplingar kan aktiehandlare hyra in sig t ex i Stockholmsbörsens datorhall. Den fysiska närheten mellan handlaren och börserna är viktig. Även om handeln sker elektroniskt med ljusets hastighet är normala internetuppkopplingar för långsamma eftersom signalerna sällan tar den kortaste vägen mellan två punkter. Snabbhet är själva ryggraden i högfrequenshandeln och därför är det viktigt att handlaren kan koppla upp sig direkt i börsernas datorhall.

Ett välmående välfärdssamhälle har ett fritt, öppet och tillgängligt näringsliv – inklusive i fråga om, men självklart ej begränsat till, värdepappershandel. HFT-aktörernas verksamhet är dock så väsensfrämmande från normal mänsklig handel p.g.a. dess snabbhet och volym. När konsekvenserna av sådan handel blir oöverskådliga för andra än högt specialiserade matematiker riskerar samhället att halka efter.

Förra året beräknades det att HFT-handeln stod för ca 70 procent av den totala handelsvolymen för aktier i USA, och trenden är stigande i Europa och andra värdepappersintensiva delar av världen. Men fortfarande är det få som ens känner till HFT-handelns existens och än färre känner till dess effekter.

När mer och mer av våra medborgares pensioner och privata sparande återfinns i aktier och andra värdepapper ökar behovet av att människor känner sig trygga med och har tillit till dessa sparformer. Börser och marknader är tillräckligt volatila ändå utan att robotgenererade orosmoln i form av HFT-handel behövs.

Ytterst handlar det inte om att förbjuda denna form av handel. Den tekniska utvecklingen fortskrider och vi måste anpassa oss till den. Men samtidigt är det inte orimligt att HFT-handelns potentiellt samhällspåverkande effekter ses över. Tekniken måste därför även anpassas till oss människor.

”Det är orimligt att svenska stabila företag värderas kanske tio procent olika från en dag till en annan. Om det är så att robothandeln förstärker detta eller förminskar detta vet vi inte”, sa finansmarknadsminister Peter Norman till Rapport den 24 augusti i år. Han kommer även att kalla till sig marknadens aktörer och experter på området för att närmare undersöka om det är robotarna som drivit på den senaste tidens stora kurssvängningar. Om det visar sig att robotarna är boven i dramat utesluter han inte en reglering, enligt Rapport.

Fel! Okänt namn på

Även SEB:s VD Annika Falkengren är orolig över utvecklingen. I en intervju i SvD den 27 september i år menar hon att transparensen har blivit sämre. "För tio år sedan gjordes 50 000 affärer per dag på börsen, för två år sedan hade det ökat till 200 000. Idag gör man 700 000 affärer. Så fort har det gått. Snittvolymen har ju gått ned dramatiskt och om varje avslut blir mindre så blir det en sämre genomlysning och en sämre likviditet", sade hon.

I USA är högfrekvenshandeln mycket mer förekommande än i Sverige. Det finns två organ som övervakar HFT-handeln, dels är det USA:s "federala finansinspektion" SEC (Securities and Exchange Commission), dels den "privata branschorganisationen" FINRA (Financial Industry Regulatory Authority Inc.). I Sverige saknas dock tillräcklig erfarenhet och kunskap för att kunna bedöma HFT-handelns effekter och verksamhet på ett objektivt sätt.

Det är välkommet att finansmarknadsministern har uppmärksammat det hela, men det kan vara otillräckligt. Därför borde regeringen överväga en översyn av vilka effekter som HFT-handeln innebär för alla inblandade parter, dess intressenter samt samhället i övrigt.

Stockholm den 3 oktober 2011

Göran Montan (M)